

HAFIZ HUSNIJA-EF. SEMIĆ

Ferid DAUTOVIĆ
Institut za islamsku tradiciju Bošnjaka
dautovic@iitb.ba

SAŽETAK: Rad tematizira život i rad hafiza Husnija-ef. Semića, čuvenog visokog alima koji je svojim djelovanjem obilježio rad Islamske zajednice u Visokom polovinom XX stoljeća. U radu su navedeni osnovni biografski podaci o Husnija-ef., te je predstavljen njegov imamsko-muallimski rad u Perutačkoj džamiji i organima Islamske zajednice u Visokom. Posebno je istaknut doprinos hafiza Semića razvoju hifza i formiranju Udruženja ilmije u Bosni i Hercegovini.

Ključne riječi: hafiz, Husnija-ef. Semić, Visoko, Perutačka džamija, Ahmed-ef. medresa

Uvod

Hfz. Husnija-ef. jedan je od imama u Bosni i Hercegovini koji je svojim predanim radom i svojom misijom ostavio neizbrisiv trag u Visokom i svojoj domovini. Bio je primjer tradicionalnog imama, hodže, misionara koji je radio tiho, nenametljivo, ustrajno, kontinuirano, vjerujući da samo takav odnos prema vjeri donosi uspjeh. Bio je predan svojoj misiji i tu je davao maksimalan doprinos. Svojim životom, moralnim vrijednostima i pobožnošću svjedočio je puninu vjere. Njegov autoritet proizlazio je iz dosljedne primjene onoga što je govorio, propovijedao i čime je druge poučavao. Dijelio je sudbinu svoga naroda i svojih džematlija, s njima se družio, u njihovim kućama odsjedao i mudro ih savjetovao.

Hafiz Husnija-ef. bio je jedan od osnivača Ilmije kojoj je pripadao i čiji je bio član. Jedno vrijeme bio je i predsjednik Ilmije okruga Visoko. Ulemansko druženje, privatno i institucionalno, kroz seminare u Sarajevu, Visokom i drugim gradovima, koje je i sam organizirao, omogućili

su mu susretanje s velikom, cijenjenom ulemom od koje je učio i s kojom je razmjenjivao mišljenja i stavove o aktualnim pitanjima koja su se ticala Bošnjaka u tom vremenu. Cijeli svoj radni vijek čuvao je ugled ahmedije i Islamske zajednice. Uspostavljao je i čuvao harmoniju u džematu i džematskom odboru te među svojim kolegama kojima je bio nadređen.

O hafizu Husnija-ef. Semiću objavljena su dva zasebna rada. Neposredno nakon njegove smrti Ismet Spahić objavio je u *Glasniku VIS*-a nekrolog o hafizu Husnija-ef. u kojem je podijelio svoja sjećanja na njega. (Spahić, 1991) Tekst sa sličnom tematikom o njemu objavio je njegov zet Sead Zečević 2010. godine u *Preporodu*. (Zečević, 2010) Osim pomenutih zasebnih radova, osnovni biografski podaci o hafizu Husnija-ef. mogu se pronaći u knjizi *Hafizi Visokog i okoline* autora Mustafe Omerdića (Omerdić, 2000) i djelu Mensura Malkića *Hafiz Čamil Silajdžić – život i djelo*. (Malkić, 2014) Pored spomenutih, ovaj rad prvenstveno se bazira na do sada neobjavljenim dokumentima iz porodične

archive hafiza Husnija-ef. Semića koju smo dobili na uvid od njegovih nasljednika, na tome im se toplo zahvaljujemo, i arhiva Islamske zajednice u Gazi Husrev-begovoj biblioteci.

1. Hafiz Husnija-ef. Semić

1.1. Porodica

Husnija-ef. Semić¹ rođen je 15.8. 1903. u selu Arnautovići pored Visokog, od oca Ahmeda i majke Fatima-hanume, rođene Lemeš. Njegovi roditelji imali su još sinove Mehmeda i Ahmeda i kćerku Samiju. Nakon udaje, Samija je na porođaju umrla zajedno sa svojim djetetom. Hfz. Husnija se, nekoliko godina nakon zaposlenja u Visokom, 1935. godine oženio Fatima-hanumom Oruč (rođena 8.9.1914). Bio je u vrlo skladnom i harmoničnom braku s Fatima-hanumom, koja mu je pružala

¹ Hfz. Husnija-ef. se kroz cijeli rad spominje i kao hfz. Husni-ef. posebno u nekim dokumentima i arhivskoj građi, a i mi smo ga najčešće tako oslovljavali.

veliku podršku i pomoć u obavljanju imamske misije i odgajanju djece. Cijeli svoj život provela je kao čestita domaćica koja je dočekivala brojne musafire, ahbabe, delegacije Ilmije, Ulema-medžlisa i džematlije koji su dolazili u njihovu kuću. Hfz. Husnija i Fatima-hanuma imali su šestero djece: Mehmed, rođen 1936; Muhamed, rođen 1939; Zilka, rođena 1942; Samija, rođena 1944; Salih, rođen 1947. i Siradž, rođen 1950.

Budući da nije imao kuću u Visokom, živio je kao podstanar sve do 1954. godine, kada je kupio kuću u mjesnoj zajednici Željeznička stanica, u kojoj je živio sve do smrti.

Hfz. Husni ef. je s porodicom redovno, za vrijeme ljetnih raspusta, odlazio u svoje Arnautoviće. Gostoprinstvo su mu pružale porodice njegove braće Mehe i Mehmeda, kao i ostali rođaci. Zajedno su za to vrijeme obavljali sve poljoprivredne poslove, a djeca su provodila nezaboravne ljetne raspuste formirajući lijepa sjećanja za cijeli život.

U jednoj objavi Gradskog narodnog odbora Visoko, Odjeljak za unutrašnje poslove, hafiz Husnija Semić opisan je na sljedeći način: "... *po zanimanju: muallim; nastanjen u Visokom; rođen u Arnautovićima; star: 1903.; stas: srednji; lice: okruglo; kosa: smeđa; oči: zelene; nos: pravilan; brkovi: štucuje; brada: brije; osobeni znaci: lijeva noga kraća.*"²

1.2. Školovanje

Husnija-ef. Semić završio je početno mektepsko obrazovanje u Arnautovićima nakon čega 1920. godine upisuje Ahmed-ef. medresu u Visokom.³ Njegovo školovanje u ovoj medresi trajalo je sedam godina. Medresu je završio 1927. godine odličnim uspjehom i primjerenim vladanjem. Na lični zahtjev dobio je šehadetnamu (svjedočanstvo) 2. jula 1928. godine u kojoj stoji: "Semić hfz. Husnija, sin Ahmedov, mještani sela Arnautovići koje pripada kasabi Visoko upisao se 1920. godine po Miladu u Medresu merhum Ahmed-efendije u kasabi Visoko i završio je 1927. godine. U navedenom periodu učio je hifz Kur'ani-kerima, Birgiviju, Durrijekta, Munyei-Mussalli, Nihayet, Halebi sagir (skraćenu verziju), Sarf, Nahv i Izhar. Spomenuti (hafiz Husni) je iz svih predmeta imao odličan uspjeh i primjerenost vladanje. Ovom šehadetnamom to se potvrđuje. Šehadetnama mu je izdana na njegovu molbu 2. jula 1928. po evropskom, odnosno 14. muharrema 1347. godine po muslimanskom (hidžretskom) kalendaru. Muderris spomenute medrese Mustafa Bašić. (Pečat) Uprava medrese u Visokom."⁴

Tokom školovanja u Ahmed-ef. medresi, pored ostalih profesora, predavali su mu hfz. Husnija Numanagić⁵ i Mustafa Bašić.

Poslije završetka medrese u Visokom prelazi u Sarajevo u Merhemića medresu, gdje je proveo dvije školske godine – 1927/28. i 1928/29. Obje školske godine završio je odličnim uspjehom iz svih predmeta i primjerenim vladanjem.⁶

Hafiz Ismet-ef. Spahić tvrdi da je Husnija-ef. nakon završetka Merhemića medrese produžio boravak za još jednu godinu u Sarajevu radi izučavanja kiraeti-Kur'ana kod h. Džemaluddin ef. Hadžijahića. (Spahić, 1971)

Prema dokumentima iz porodične arhive znamo da je hfz. Semić od dolaska u Sarajevo 1927. godine, osim u Merhemića medresi, učio tedžvid Kur'ani-kerima pred hafizom Džemaluddinom Hadžijahićem: "Semić hafiz Husni-ef. iz sela Arnautovići u kadiluku Visoko, jedan od upisanih redovnih učenika u Merhemića medresi u Sarajevu, od 1927. godine redovno je kod ovog daije (koji se Bogu obraća dovom) učio tedžvid Kur'ani-kerima sve do kraja septembra ove godine, kada je uspješno završio cijeli Kur'an i proučio hatmu s dovom. Ova potvrda izdata je na njegovu molbu 11. oktobra 1929. godine. Daija (molitelj) imam i hatib Careve džamije u Sarajevu i mudževvid u Gazi Husrevbegovoj medresi Hadžijahić hafiz Džemaluddin. (Pečat) imama Careve džamije – Sarajevo."⁷

² Porodični arhiv, Objava, Gradski narodni odbor Visoko, Odjeljak za unutrašnje poslove, broj: 417, Visoko, 21. VI 1945.

³ Ahmed-ef. medresa osnovana je 1838. godine. Otvorena je 1840, a radila je do 1945. godine. Više puta je obnovljena i rekonstruirana. Imala je prizemlje i sprat gdje su bile učionice i spavaonice za učenike. Na spratu je bila i kancelarija muderrisa i jedna velika učionica zvana "dershana" u kojoj su održavana predavanja za veći broj učenika. Tu na spratu su bili abdesthana i kupatila, a jedno vrijeme je i muderris Hasan-ef. Hadžiabdić stanovao u jednoj sobi. Kao glavni muderrisi radili su: Husein-ef. (iz Gračanice kod Tuzle), njegov sin Mustafa-ef. Muderizović, Salih-ef. iz Župče, hadži hafiz Husni-ef. Numanagić,

Mustafa-ef. Salihbegović, Mustafa-ef. Bašić i Hasan-ef. Hadžiabdić. Vidi više: Midhat Čakalović, *Ahmed ef. medresa i njen vjersko-kulturni doprinos*, Sarajevo, mart 1987. godine (Neobjavljeni diplomski rad na Islamskom teološkom fakultetu).

⁴ Porodični arhiv, Šehadetnama, Uprava medrese u Visokom.

⁵ Husni ef. Numanagić rođen je u Fojnici 1853. godine. Hifz je završio sa sedam godina, a osnovno obrazovanje u Sarajevu, gdje je nastavio školovanje pred Arif ef. Kurdom. Studije islamskih nauka završio je u Istanbulu. U Medini je izučavao hadis, a jedno vrijeme je slušao predavanja u Meki i Kairu na Al-Azharu. Po povratku u Fojnicu preuzeo je dužnost muderrisa u fojničkoj medresi. U to vrijeme je

izučavao tesavuf kao murid nakšibendijskog šejha Hasan-babe Hadžimejlića iz Vukeljića-Živčića, gdje je dostigao stepen halife, a onda i idžazet. 1899. godine je prešao u Visoko za muderrisa visočke medrese. 1914. godine izabran je za muftiju travničkog gdje ostaje do 1927. godine kada odlazi u penziju. Umro je 4. aprila 1931. godine u svojoj kući-tekiji u Visokom i ukopan u mezarju kod novog mosta, gdje mu je kasnije podignuto turbe. Vidi više: Ahmed Mehmedović, *Leksikon bošnjačke uleme*, str. 399.

⁶ Porodični arhiv, Šehadetnama muderrisa Merhemića medrese u Sarajevu.

⁷ Porodični arhiv, Šehadetnama za tedžvid Kur'ani-kerima, Pečat imama Careve džamije u Sarajevu s potpisom na turskom.

Hafiz Husnija-ef. oslobođen je polaganja ispita iz vjerskih predmeta propisanih Uredbom Ulema-medžlisa zbog postignutih odličnih rezultata tokom školovanja.⁸

Na osnovu šehadetname iz Ahmed-ef. medrese u Visokom znamo da je Husni-ef. u ovoj školskoj ustanovi izučavao predmete: Kur'anikerim, Birgiviju, nahv, sarf, izhar, te više znanosti po djelu *Halebi sagir*. U Merhemića medresi u Sarajevu, pak, izučavao je više znanosti po udžbenicima: *Kafija* i *Multeka-l-ebhur*.⁹

Zahvaljujući zapaženom uspjehu u medresi i čestitosti koju je pokazivao, hفز. Husni-ef. ostao je drag h. Mujagi Merhemiću do kraja njegovog života. Prema kazivanju Fejzulaha-ef. Hadžibajrića, na mezaru h. Mujage pored sarajevskih hafiza ašereta su učili trojica hafiza iz Visokog. Hafiz Zilko Žolja, najstariji hafiz u Bosni i Hercegovini, šejh nakšibendijski i kaligraf, potvrdio nam je u razgovoru koji smo vodili da je jedan od hafiza iz Visokog koji je učio ašere na mezaru h. Mujage bio hفز. Husni-ef. Semić.

1.3. Radni vijek

Različiti su podaci o tome kada je hفز. Husnija-ef. Semić započeo radni odnos. Prema jednom dokumentu prvo, honorarno, zaposlenje imao je kao vjeroučitelj u "Privatnom građanskom mektebu" u Visokom gdje je radio od 1930. do 1. septembra 1931.¹⁰ Navedeni privatni mekteb nije bio privatni u smislu da su neki ljudi mimo Islamske zajednice organizirali svoj mekteb, već se nazivao privatnim zbog toga što su u to vrijeme djeca

uglavnom službeno pohađala mektebi-ibtidaiju.¹¹ Mektebi, pak, koje su organizirali ljudi, džematlije jednog džemata, nazivani su privatnim, a oni su zapravo bili u punom kapacitetu dio ukupnog vjerskog obrazovanja unutar Islamske zajednice.

Prvog oktobra 1931. godine hafiz Husnija-ef. postao je imam Perutačke (H. Ibrahim) džamije.¹² Prema potpisanim ugovoru o radu bio je obavezan klanjati svih pet vakata namaza. Za taj angažman precizno je definirana njegova plaća: "Od vakufa prima 200, od džematlija 1000, od sahrana umrlih (dženaza) itd. 300. Ukupno u novcu 1500. Uživa vakufsko zemljište harema H. Ibrahim džamije u Visokom u vrijednosti od 150 din. Ukupna mjesečna vrijednost u naravi 150. Cjelokupne mjesečne prinadležnosti u novcu i naravi 1650 din."¹³

Svojim nesebičnim i odgovornim radom, misijskim djelovanjem u džematu, mektebu i organiziranju džemata preporučeno je za unapređenje u imama i hatiba, te džematskog imama. Prema odluci Ulema-medžlisa u Sarajevu Husnija-ef. Semić 1935. godine postavljen je za imama i hatiba Perutačke (H. Ibrahim) džamije u Visokom i džematskog imama u Visokom, gdje će ostati do penzionisanja 1968. godine.¹⁴

Ulema-medžlis je hفز. Husniju Semića 1938. godine, uz već postojeću obavezu imama i hatiba u Perutačkoj džamiji, postavio na dužnost muallima u privatnom mektebu u Visokom. Tim postavljenjem Husni-ef. imao je puni angažman imama, hatiba i muallima.¹⁵ Pored toga,

obavljao je dužnost muallima u mektebi-ibtidaiji u Visokom sve do 1941. godine. Iste, 1941. godine, postavljen je za nastavnika kiraeta u Ahmed-ef. medresi, u kojoj je počeo svoje školovanje i svoj ilmijanski put. Ulogu nastavnika kiraeta u Ahmed-ef. medresi obavljat će sve do njenog zatvaranja 1946. godine. Za nastavničku poziciju kiraeta Kur'ana imao je idžazetnamu, diplomu koju je stekao kod hafiza Džemaluddin-ef. Hadžijahića, imama i hatiba Careve džamije u Sarajevu i mudževvida u Gazi Husrev-begovoj medresi. Uz spomenuti nastavnički posao u medresi, 1942. godine, u jeku Drugog svjetskog rata, Kotarsko vakufsko-mearifsko povjerenstvo povjerilo mu je dužnost vjeroučitelja u Državnoj ženskoj stručnoj školi u Visokom.¹⁶

Godine 1945, nakon završetka Drugog svjetskog rata, hafiz Semić postavljen je za upravitelja mekteba u Visokom. To saznajemo iz sačuvanog dokumenta u porodičnoj arhivi, kojim je hفز. Husni-ef. izvijestio Ulema-medžlis da je sporazumom sa džematskim medžlisom i Sreskim vakufsko-mearifskim povjerenstvom u Visokom od 12.12.1945. godine primio dužnost upravitelja mekteba u Visokom. U navedenom izvještaju stoji da je: "U mektebskoj 1945/46. godini u mektebu upisano 365 djece. Djeca su raspoređena u 6 odjeljenja i to kako slijedi:

- I/a razred muški sa 61 dijete. Razrednik: Ganić Hafiz Šefket.
- I/b razred muški sa 60 dijete. Razrednik: Sedlarević Hafiz Husnija.
- I/c razred ženski sa 55 dijete. Razrednik: Ganić Hafiz Šefket.

⁸ Porodični arhiv, Uvjerenje, Reis-ul-ulema za Bosnu i Hercegovinu, broj: 706/29, Sarajevo, dne 22. aprila 1929.

⁹ O udžbenicima korištenim u bosansko-hercegovačkim medresama do reformi 1911. godine vidi: Hajrudin Čurić, *Muslimansko školstvo u Bosni i Hercegovini do 1918. godine*, Veselin Masleša, Sarajevo, 1983.

¹⁰ Porodični arhiv, Zapisnik, Saslušanje svjedoka za dokazivanje radnog staža, Sreski sud u Visokom, broj: 359/51, sudija Sirćo Halid, pravni referent Sulhija Hadžimejlić.

¹¹ *Mektebi iptidaija* – Trogodišnja muslimanska vjerska škola koja ima propisan nastavni plan i određen broj nastavnih sati nedjeljno. Vidi: Abdulah Škaljić, *Turcizmi u srpskohrvatskom jeziku*, Svjetlost, Sarajevo, 1966., str. 455.

¹² U dokumentima se uvijek spominje Perutačka ili H. Ibrahimova džamija, mada se u Visokom danas spominje kao Pertačka džamija, a i sam topnim kao Pertac.

¹³ GHB biblioteka, Arhiv, Vakufsko povjereništvo u Visokom, NRBiH, Upitni

list za vjerskog službenika Semića hفز. Husniju, od 30. IX 1951.

¹⁴ Porodični arhiv, Prepis rješenja o postavljenju Husni-ef. za džematskog imama i imama i hatiba Perutačke džamije u Visokom, Ulema-medžlis, broj 723/35, od 30. marta 1935.

¹⁵ Porodični arhiv, Rješenje o postavljenju za muallima na privatnom mektebu u Visokom, Ulema-medžlis u Sarajevu, broj 6648/38, 27. oktobra 1938. u Sarajevu.

¹⁶ Porodični arhiv, Saopćenje, Ulema-medžlis u Sarajevu, broj: 2231/42.

I/d razred ženski 53 dijete. Razrednik: Mehanović Hiba, mualima.

II/a razred muški sa 72 dijete. Razrednik Semić Hafiz Husnija, mualim.

II/b razred ženski sa 64 dijete. Razrednik: Kudinović Ajiša, mualima.

Napomenuto mi je da Mehmed ef. H. Mehmedagić, I mualim i bivši upravitelj mekteba, zbog bolesti nije u mogućnosti raditi, pa njegov razred vodi Hafiz Šefket Ganić, mualim.¹⁷

Hfz. Husnija-ef. bio je vrlo uspješan muallim i upravitelj mekteba. To se može potvrditi i iz sačuvanih dnevnika – razrednica koji govore o broju djece koju je poučavao i djece koja su iz drugih mekteba prelazila njemu da ih on poučava. Na osnovu spiskova iz razrednica i dnevnika može se iščitati koja su sve zanimanja i zanati bili prisutni u Visokom. Tako imamo: kožare, pekare, kalajdžije, tabake, težake, zidare, trgovce, bačvare, slastičare, radnike, sahačije, kahvedžije, voćare, bostandžije, tišlere (stolari), terzi-je, cipelare, šnajdere, brice, kovače, šustere, bakale, činovnike, vojnike, mesare, maltare, električare, opančare, limare, željezničare, šerijatske sudije, imame, mujezine. Pored zanimanja i zanata upisivani su tadašnji nazivi ulica u Visokom: Donja Mahala, Perutac, Šahinovića, Limića, Bare, Medresanska, Špiljakova, Rašidovića, Čakića, Novo Brdo, Perendina, Ljetovik i Đudića. Svi učenici koji su popunjavali svoju narodnost izjašnjavali su se kao Jugosloveni, a po vjeri muslimani.¹⁸

Uz poslove džematskog imama, hatiba i muallima hfz. Husnija-ef. je u periodu od 1959. do 1962. godine obavljao dužnost predsjednika Džematskog odbora Visoko.¹⁹ To se

da razabrali iz sačuvanih dokumenata iz 1961. gdje se potpisuje kao predsjednik i ostavke koju je podnio 15. januara 1962. godine na položaj predsjednika Džematskog odbora Visoko zbog oronulog zdravlja i porodičnih neprilika – bolesti djece.

Husni-ef. Semić je uvijek u džamiji, mektebu, na ulici dostojanstveno nosio bijelu ahmediju²⁰ uz džubu ili odijelo. Kada je 1962. godine usvojen *Pravilnik o nošenju ahmedije i drugih znakova vjerskih službenika* na kome je insistirala socijalistička vlast, a prema kome je bilo zabranjeno nošenje džube i ahmedije na javnim mjestima, Husni-ef. se obratio Vrhovnom islamskom starješinstvu da mu odobri nošenje ahmedije, odnosno da ga izuzme iz donesenog pravila. Na tu njegovu molbu reis-u-ulema Sulejman-ef. Kemura odgovorio je pozitivno, uz naznaku da je uz nošenje ahmedije obavezno i nošenje džube: “Na Vašu molbu od 22. XII 1962. godine a po prijedlogu Starješinstva Islamske vjerske zajednice NR BiH u Sarajevu broj 3/64 od 15. I 1964. i članu 4 Pravilnika o nošenju ahmedije i drugih znakova vjerskih službenika od 6. maja 1962. godine ODOBRAVAM da možete nositi ahmediju i druge znakove vjerskih službenika. Uz nošenje ahmedije obavezno je i nošenje džube. Očekuje se od Vas da i ubuduće podešavate svoje ponašanje, odijevanje i lični život onako kako to iziskuju interesi ugleda i dostojanstva vjerskog službenika kao i cijele Islamske vjerske zajednice te da ćete se, kao i do sada, kloniti poslova koji nisu u skladu sa vjerskom službom i propisima uzvišenog Islama.”²¹

Hfz. Husnija je cijeli svoj radni vijek proveo u Islamskoj zajednici kao imam, džematski imam, predsjednik Džematskog odbora, nastavnik

u Ahmed-ef. medresi u Visokom i vjeroučitelj u državnoj školi. Uvijek je nosio ahmediju, pa i onda kad to drugi nisu htjeli i nisu mogli, za šta je dobio i posebnu dozvolu od reisu-l-uleme. Dakle, cijeli svoj životni i radni vijek proveo je u Arnautovićima, Sarajevu i Visokom. To mu je omogućilo da postigne sve manire jednog gradskog hodže, imama, koji je zbog svoga ilma, pedantnog odijevanja, dostojanstva, pobožnosti, fine aristokratske komunikacije bio neupitan autoritet u Visokom. Bio je vrlo druželjubiv, a najviše se družio sa Salih-ef. Semićem, najboljim prijateljem, koji se rodio i umro iste godine kad i Husni-ef. Družio se i s drugim imamima, komšijama i prijateljima, kojih je imao mnogo, iz Sarajeva, Visokog, Fojnice, Kaknja i Zenice, s kojima se redovno susretao i uzajamno posjećivao. Redovno je imao sastanke ponedjeljkom s Husein-ef. Brotlijom, Ahmed-ef. Čelebićem i Rasim-ef. Šabanovićem na kojima su razgovarali o svakodnevnici, problemima s kojima su se susretali muslimani i staleškim problemima kojih je uvijek bilo. Tako su redovno ponedjeljkom u devet sati pripremali i sjednice Udruženja ilmijje. Imao je mjeru u svemu. Volio je svoj posao i s ljubavlju ga je obavljao. Borio se i zalagao da se provode osnovne stvari vjere i morala: poštenje, ljubav, dobrota, humanizam, samoprijegor i sve što je dobro. Jer vjera i propisi vjere, ako se pravo shvate i primijene u životu, govorio je, moraju dati plod.

2. Hafiz i muhafiz

U Bosni i Hercegovini hafizi su uvijek imali posebno mjesto u društvu i posebno poštovanje. Svakoj muslimanskoj kući bila je čast imati hafiza, dočekati hafiza u

proslave Dana armije u domu JNA u Visokom, sjedio je bez ahmedije.

²¹ Porodični arhiv, Odobrenje za nošenje ahmedije i drugih znakova vjerskih službenika, Vrhovno islamsko starješinstvo u FNRJ, broj 148/64, od 28.1.1964.

¹⁷ Porodični arhiv, Izvještaj o preuzimanju dužnosti upravnika mekteba 1945/46, Visoko, 28/XII 1945.

¹⁸ Porodični arhiv, Dnevnik upisane djece u mektepskoj 1951/52. u mektebu u Visokom, džemat Visoko, srez Visoko, Upravitelj mekteba Semić hfz. Husnija.

¹⁹ Od 1959. do 1963. bio je predsjednik Odbora IZ Visoko, te vjerskoprosvjerni referent od uspostavljanja te funkcije, pa sve do 1965.

²⁰ Bio je poneki izuzetak kad nije nosio ahmediju. Na jednoj slici, prilikom

svojoj kući, učiniti mu neku uslugu i hizmet. Hafiz Husnija-ef. je položio hafizluk pred hfz. Mehmed-ef. Mulićem.²² Nakon završenog hafiza, Husnija-ef. je učio hafisku mukabelu u svojoj Perutačkoj džamiji, kao i u nekim drugim džamijama. Cijeli svoj život provodio je s Kur'anom, bilo da ga je sam učio ili druge njemu poučavao.

Kao muhafiz je bio vrlo uspješan i neumoran. Izveo je, za to vrijeme, veliki broj hafiza. Pred njim su učili i položili hifz, koliko nam je poznato, brojni imami i muallime koji su ostali dosljedni čuvari Kur'ana kroz cijeli svoj život. Jedan od najpoznatijih hafiza kojem je on bio muhafiz je hfz. Ćamil-ef. Silajdžić, imam Gazi Husrev-begove džamije i profesor kirata u Gazi Husrev-begovoj medresi. Sulejman-ef. Fišek, dugogodišnji prijatelj hfz. Ćamila Silajdžića, kaže: "Hafiz Ćamil ubrzo je počeo učiti hifz i od tada nije stanovao s nama u medresi nego je otišao u poseban stan. On je učio i završio hifz pred hafizom Husnijom Semićem iz Arnautovića. Hafiz Husnija predavao nam je kiraet, a bio je i hatib u Pertačkoj džamiji. Sjećam se kad je hafiz Husnija preselio na ahiret, hafiz Ćamil mu je, po oporuci, klanjao dženazu." (Malkić, 2014)

Ismet Spahić navodi da je hfz. Husnija bio vrlo vrijedan i agilniji u svom radu s djecom. "Dovoljno je, kazat će, navesti podatak da je pred njim naučilo hafizluk dvanaest hafiza. Evo imena njihovih:

1. Hafiz Kjamil Silajdžić, muderis GHB medrese i imam GHB džamije,
2. Hafiz Abduselam ef. Muderizović,

3. Hafiz Husnija Halilović,
4. Hafiz Salih-ef. Efendira,
5. Hafiz Šaban-ef. Alihodžić,
6. Hafiz Muhamed-ef. Hajduković,
7. Hafiz Salem Kaldžija – preselio na ahiret i
8. Hafiz Begovac, takođe preselio.

Od žena su sljedeće:

1. Hafiza Hajrija Mataradžija,
2. Hafiza h. Nadžija Mataradžija,
3. Hafiza Almasa Mlačo,
4. Hafiza Fikreta Prežić i bilo ih je još 4-5 koji nisu do kraja završili." (Spahić, 1991)

Sead Zečević, zet hfz. Husnije, u svom radu navodi još dvojicu hafiza kojima je on bio muhafiz:

1. Hafiz Muhamed-ef. Bašić²³ i
2. Hafiz Zaim-ef. Puška.

Trud i zahmet, vrijeme i napor koji je uložio hfz. Husnija, kao i svi drugi muhafizi, poučavajući hifzu, vrijedan je svake hvale, spominjanja i hajr-dova. Pogotovo zbog činjenice da muhafizi nisu plaćeni za taj zahmet, već je to njihov osobni doprinos čuvanju Kur'ana.

"Koliko truda i vremena je trebalo odvojiti da sve ove divne ljude saslušaju, greške ispravi i na kraju da ih unaprijedi u zvanje hafiza. Eto to je mogao samo uporni i odani vjeri islamu hafiz Husnija ef. Semić." (Zečević, 2010)

3. Udruženje ilmijje

U maju 1950. godine u Sarajevu je jedna grupa istaknutih članova Islamske zajednice i njenih uposlenika pokrenula inicijativu o formiranju

staleškog Udruženja vjerskih službenika IVZ u Narodnoj Republici Bosni i Hercegovini. Formiran je Inicijativni odbor Udruženja od šest članova:

1. Munib Cerić, muderris Gazi Husrev-begove medrese,
2. Muhamed Pašić, direktor Šer. gimnazije,
3. Sulejman Kemura, direktor Gazi Husrev-begove medrese,
4. Muhamed Fočak, profesor,
5. H. hfz. Mustafa Sahačić, imam i hatib Alipašine džamije i
6. Hamid Kukić, vakufski direktor.

Na prvom sastanku Inicijativnog odbora donesena je odluka da se Odbor proširi sa još dvadeset članova izvan Sarajeva, a iz visočkog kraja bio je izabran hfz. Husnija-ef. Semić. Prvi sastanak proširenog Inicijativnog odbora za osnivanje Udruženja ilmijje održan je 31. maja 1950. godine u Sarajevu. Na sastanku je tematiziran Nacrt Udruženja a bilo je govora i o pripremama za osnivačku skupštinu."²⁴

Dakle, hfz. Husnija je učestvovao u formiranju Udruženja ilmijje u NRBiH i bio član od njenog osnivanja 1950. godine. Za sve vrijeme svog angažmana u Udruženju trudio se da poboljša status imama, da im se osiguraju bolji uvjeti za rad, da se materijalno zbrinu i dobiju zdravstveno i penzijsko-invalidsko osiguranje. Jedno vrijeme hfz. Husnija bio je i predsjednik Ilmijje za okrug Visoko.²⁵ Unutar Ilmijje, kroz službeni, ostvario je i prijateljski odnos s njenim rukovodstvom u Sarajevu.²⁶ To ga je uvelo u krug bošnjačke uleme koja je imala važnu ulogu u kreiranju, promoviranju i čuvanju islama,

²² Hafiz Mehmed ef. Mulić, sin Omerov, rođen je u mjestu Buzići kod Visokog u drugoj polovini 19. stoljeća. Gdje i kada je završio hifz, ne postoje tačni podaci. Završio je Darul-muallimin i dva razreda Ruždije medrese u Sarajevu. Kao imam, službovao je u Banjoj Luci, Jajcu, Busovači, kao i u Perutačkoj džamiji u Visokom. U narodu je poznat kao *Omeragić hafiz*. Živio je u Visokom, a umro je 1927. godine.

Pokopan je u mezarju kod "Kamenog mosta". Vidi: Mustafa Omerdić, *Hafizi Visokog i okoline*, Medžlis Islamske zajednice Visoko, 2000, str. 20.

²³ "S nama u medresi učio je hafiz Muhamed Bašić iz Gornje Breze. On i hafiz Ćamil bili su jarani, a i hifz su završili pred istim muhafizom – muderrisom hafizom Husnijom ef. Semićem." Mensur Malkić, *Hafiz Ćamil Silajdžić*, str. 207-208.

²⁴ Porodični arhiv, Inicijativni odbor za osnivanje Udruženja vjerskih službenika IVZ u Narodnoj Republici Bosni i Hercegovini, Sarajevo, dne 20. maja 1950.

²⁵ Porodični arhiv, Pismo Čelebića i Brodlije hfz. Husni-ef., Kakanj, 1.11.1958.

²⁶ Porodični arhiv, Pismo Sokolović hfz. Sinanuddina hfz. Husni-ef. Semiću, Sarajevo, 12. XII 1963.

islamskih vrijednosti i islamske tradicije u najtežim vremenima poslije Prvog i Drugog svjetskog rata.

4. Smrt

Hfz. Husni-ef. Semić preselio je na ahiret uoči Bajrama, 30.11.1970. godine u 20:30 sati, u šezdeset i sedmoj godini života, poslije teške i kratke bolesti. "Tužna vijest, uoči veselih bajramskih mubarek dana, poput vihora se prenese kroz Visoko i okolicu, u kojoj je merhum živio i stekao veliki ugled svojim dugogodišnjim radom u IZ-ci, te izazva veliki bol u srcima svijui koji su ga poznavali." (Spahić, 1991)

Dženaza-namaz klanjali su mu brojni muslimani, rodbina i prijatelji, poznanici, učenici. Bila je to jedna od rijetkih dženaza u Visokom kojoj je prisustvovao toliki broj ljudi. O tome svjedoče oni koji su klanjali dženazu kao i sačuvane fotografije sa dženaze. Hafiz Ismet Spahić o tome piše: "Takav veličanstven skup Visoko ne pamti još od smrti Hadži Husejin-ef. Numanagića. Blizu 2000 vjernika mu je klanjalo dženazu, a još veći broj ispratio do vječnog počinka. Među njima je bio veliki broj pripadnika drugih vjerskih konfesija. Vrijedno je istaći da je bio prisutan gospodin dr. Fra Rasko Drljić i gospodin Vojislav Čarkić, paroh iz Visokog. Ispraćaju su prisustvovali mnogi politički i privredni rukovodioci, kao: Čamil Zečević, predsjednik SO Visoko, Salko Oruč, Mulo Hodžić i mnogi drugi. To je samo potvrda da je merhum uživao lijep glas i kod drugih građana Visokog." (Spahić, 1991)

Dženazu mu je klanjao hfz. Čamil-ef. Silajdžić, njegov učenik koji je pred hfz. Husnijom naučio Kur'an napamet. (Spahić, 1991) Upravo je hfz. Čamil Silajdžić u znak zahvalnosti prema svome muhafizu i svome učitelju hfz. Husniji-ef. Semiću napisao tarih na nišanu:

*Učitelj hifza i poznavalac tedžvida Kur'ana,
Husni Semi-zade, hafiz Kitaba azimušana.
Bio je imam džamije i učitelj našeg sibjana,
A umro je krajem mubarek ramazana
Kad mu je šezdeset i osma godina upisana.
Kjamil mu tarih piše moleći dragog Mennana:
"Učini mu Kur'an dokazom, o Rahmane
beskrajnoga džana."*

(Malkić, 2014)

Zaključak

Životni i radni vijek hfz. Husnija-ef. Semića nakon Prvog i Drugog svjetskog rata, koji je proveo u Visokom u dva različita društveno-politička sistema, nije bio nimalo lahak. Bez poznavanja složenosti situacije i problema s kojima su se susretali Bošnjaci i ulema ne može se valjano shvatiti ni percipirati uloga imama u tom vremenu. Hfz. Husni-ef. je svoju imamsku misiju, svoje poslanje imama, hatiba, muallima i nastavnika, u tim teškim vremenima obavljao krajnje savjesno i odgovorno, ispunjen smirenošću i stabilnošću.

Kroz svoj radni vijek uspio je sačuvati dostojanstvo imama i ahmedije, koju je s ponosom nosio kad je drugima bila zabranjena. Bio je svijetlo lice Islamske zajednice koja je, pogotovo nakon Drugog svjetskog rata, napadana i omalovažavana.

Svojim odnosom prema misiji izgradio je autoritet imama čija su se mišljenja, stavovi i odgovori uvažavali i cijenili. Blagošću, strpljenjem i ustrajnošću nastojao je približiti ljepotu islama i moralne vrijednosti koje je u životu primjenjivao. Djelovao je tiho i nenametljivo i na taj način postizao izvanredne rezultate u mektebu, džamiji i medresi.

Hfz. Husnija-ef. životni i radni vijek, koji je proveo u Islamskoj zajednici, u džematu, džamiji, mektebu, medresi, odisao je toplinom, dobrotom, ljubavlju, blagošću i iznad svega posvećenošću misiji imama koja je bila vrlo teška i zahtjevna. Sve prepreke na tom putu je uspješno savladavao. Često je vrijeme provodio sa svojim džematlijama koji su ga voljeli, uvažavali, poštovali, cijenili i s kojima je uspostavljao vrlo prisne odnose. Bio je rado viđen gost u visočkim porodicama koje su poštovale ulemu i kojima je hodža bio simbol vjere. I njegova kuća je bila kuća musafirska, kuća ulemanskih kružoka i sijela, u koju su dolazili njegovi prijatelji, kolege i ulema bošnjačka.

Mekteb je bio njegova ljubav. Svu svoju pažnju, energiju i potencijale davao je i pružao djeci u mektebu čak i u vrijeme kada je mekteb bio zabranjen. Njegov pristup pun ljubavi i blagosti, s povremenom strogoćom, imao je vidan utjecaj na brojne Visočane i njihove živote.

Molim Allaha da mu podari Džennetu-l-firdevs i da ovaj zapis o njemu bude pouka i primjer svima onima koji su preuzeli i prihvatili važnu imamsku misiju.

Literatura

Čakalović, Midhat (1987). *Ahmed ef. medresa i njen vjersko-kulturni doprinos*. Sarajevo: Neobjavljeni diplomski rad na Islamskom teološkom fakultetu.

Čurić, Hajrudin (1983). *Muslimansko školstvo u Bosni i Hercegovini do 1918. godine*. Sarajevo: Veselin Masleša.

Malkić, Mensur (2014). *Hafiz Čamil Silajdžić – život i djelo*. Sarajevo: IK Tugra.

Mehmedović, Ahmed (2018). *Leksikon bošnjačke uleme*. Sarajevo: Gazi Husrevbegova biblioteka u Sarajevu.

Omerdić, Mustafa (2000). *Hafizi Visokog i okoline. Visoko: Medžlis Islamske zajednice Visoko*.

Spahić, Ismet (1971). "Merhum hafiz Husni ef. Semić". *Glasnik VIS*, god. XXXIV, broj 1-2: str. 122-123.

Škaljić, Abdulah (1966). *Turcizmi u srpskohrvatskom jeziku*. Sarajevo: Svetlost.

Zečević, Sead (2010). "Jedno sjećanje, Hafiz Husnija ef. Semić", *Preporod*, broj 20/934, str. 50.

الموجز

حافظ القرآن الشيخ حسني سيميتش

فريد داوتوفيتش

يتناول البحث حياة حافظ القرآن الشيخ حسني سيميتش وأعماله، وهو من علماء مدينة فيسوكو، وقد ترك بنشاطه بصمة قوية في عمل المشيخة الإسلامية في فيسوكو في منتصف القرن العشرين. يقدم البحث البيانات الشخصية الأساسية للشيخ حسني، ثم عمله إماماً ومعلم دين في مسجد بيروتاشكا وفي أجهزة المشيخة الإسلامية في فيسوكو، مع التركيز الخاص على إسهام الحافظ سيميتش في الترويج لحفظ القرآن الكريم وتكوين جمعية «علماء» في البوسنة والمهرسك. الكلمات الرئيسية: حافظ القرآن الشيخ حسني سيميتش، فيسوكو، مسجد بيروتاشكا، مدرسة الشيخ أحمد.

Summary

HAFIZ HUSNIJA-EF. SEMIĆ

Ferid Dautović

This article relates about life and work of a well-known 'alim of Visoko of the mid-20th century, hafiz Husnija-ef. Semić. His efforts and contribution marked the work of the Islamic Community of Visoko in that period. The article presents basic biographical data about effendi Husnija and his contribution as an imam and a mua'llim of Perutačka mosque as well as his work in other departments of the Islamic Community of Visoko. Extraordinary contribution of hafiz Semić to the development of hifz and his role in formation of 'Ilmiyya Society of Bosnia and Herzegovina, are especially emphasised here.

Key words: hafiz, Husnija-ef. Semić, Visoko, Perutačka mosque, Ahmed-ef. madrasa